

Пам'ятка
«Запобігання та врегулювання конфлікту інтересів депутатів місцевих рад»

Депутати місцевих рад є суб'єктами, на яких поширюється дія Закону України «Про запобігання корупції» (далі - Закон), в тому числі щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів.

Відповідно до частини першої статті 35-1 Закону правила врегулювання конфлікту інтересів в діяльності депутатів місцевих рад визначаються законами, які регулюють статус відповідних осіб та засади організації відповідних органів. Щодо вказаних осіб, такими законами є Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні», Закон України «Про статус депутатів місцевих рад».

Для формування чіткого розуміння змісту інституту запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, насамперед, потрібно з'ясувати сутність самого терміну – конфлікт інтересів.

Закон виділяє два типи конфлікту інтересів – потенційний та реальний.

Потенційний конфлікт інтересів - наявність у депутата приватного інтересу у сфері, в якому він виконує свої представницькі повноваження, що може вплинути на об'єктивність чи неупередженість прийняття ним рішень або на вчинення чи невчинення дій під час виконання зазначених повноважень.

Реальний конфлікт інтересів - суперечність між приватним інтересом особи та її представницькими повноваженнями, що впливає на об'єктивність або неупередженість прийняття рішень або на вчинення чи невчинення дій під час виконання зазначених повноважень.

Отже, конфлікт інтересів – це ситуація, при якій депутат, виконуючи свої обов'язки, має приватний інтерес (особисту зацікавленість), який хоча і не обов'язково призводить до прийняття неправомірного рішення або вчинення неправомірного діяння, але здатний до цього призвести.

Визначення приватного інтересу наведено в Законі.

Приватний інтерес – будь-який майновий чи немайновий інтерес особи, у тому числі зумовлений особистими, сімейними, дружніми чи іншими позаслужбовими стосунками з фізичними чи юридичними особами, у тому числі ті, що виникають у зв'язку з членством або діяльністю в громадських, політичних, релігійних чи інших організаціях. Саме наявність чи відсутність у особи приватного інтересу до вирішення певного питання у більшості випадків буде індикатором, що свідчитиме про конфлікт інтересів у особи.

Сам факт існування потенційного або реального конфлікту інтересів - це не правопорушення, а неповідомлення депутатом про наявність реального конфлікту інтересів при виконанні своїх посадових обов'язків, або вчинення дій чи прийняття рішень в умовах реального конфлікту інтересів — правопорушення.

Для прикладу деякі випадки виникнення конфлікту інтересу у діяльності депутата місцевої ради:

- голосування за надання матеріальних благ фізичним чи юридичним особам за наявності щодо них приватного інтересу;
- голосування щодо призначення на посаду близьких осіб;
- голосування за виділення коштів, надання пільг чи преференцій юридичним особам при наявності щодо них приватного інтересу (в тому числі комунальним підприємствам, якщо депутат є керівником чи працівником цього КП);
- голосування за умови праці щодо себе та близьких осіб;
- участь депутатів, їх близьких осіб та пов'язаних юридичних осіб у процедурах публічних закупівель, що здійснюються органами місцевого самоврядування;
- надання разової грошової допомоги на лікування та підвищення матеріального забезпечення близьким особам.

Згідно абзацу 3 частини 1 статті 1 Закону, близькі особи - члени сім'ї суб'єкта, зазначеного у частині першій статті 3 цього Закону, а також чоловік, дружина, батько, мати, вітчим, мачуха, син, дочка, пасинок, падчерка, рідний та двоюрідний брати, рідна та двоюрідна сестри, рідний брат та сестра дружини (чоловіка), племінник, племінниця, рідний дядько, рідна тітка, дід, баба, прадід, прабаба, внук, внучка, правнук, правнучка, зять, невістка, тесть, теця, свекор, свекруха, батько та мати дружини (чоловіка) сина (дочки), усиновлювач чи усиновлений, опікун чи піклувальник, особа, яка перебуває під опікою або піклуванням зазначеного суб'єкта.

Законодавством передбачено, що депутати мають право брати участь у розгляді, підготовці та прийнятті рішень відповідною радою, тобто голосувати, але відповідно Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» є певні обмеження у разі виникнення у депутата конфлікту інтересів.

Так, відповідно до статті 59-1 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», депутат обласної ради **публічно повідомляє про конфлікт інтересів, який виник під час участі у засіданні ради, іншого колегіального органу (комісії, комітету, колегії тощо), відповідному колегіальному органу та не бере участі у розгляді, підготовці та прийнятті рішень відповідним колегіальним органом.**

Якщо неучасть осіб, зазначених у частині першій зазначеної вище статті, у прийнятті рішення призведе до втрати повноважності відповідної ради, іншого колегіального органу, особи, у яких наявний конфлікт інтересів, беруть участь у прийнятті радою, іншим колегіальним органом рішення, за умови публічного самостійного повідомлення про конфлікт інтересів під час засідання колегіального органу.

Якщо повідомлення про конфлікт інтересів здійснено на засіданні ради, іншого колегіального органу, інформація про таке повідомлення обов'язково вноситься до протоколу засідання ради, іншого колегіального органу.

За вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень особи, зазначені в частині першій статті 3 Закону, притягаються до кримінальної, адміністративної, цивільно-правової та дисциплінарної відповідальності у встановленому законом порядку.

Кримінальна відповідальність в умовах конфлікту інтересів:

В окремих випадках вчинення дій та/або прийняття рішень в умовах конфлікту інтересів може містити ознаки складу одного з корупційних кримінальних правопорушень, перелік яких наведено у примітці до ст. 45 Кримінального кодексу України:

Ознаки конфлікту інтересів у складі кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 364 КК:

Зловживання владою або службовим становищем, тобто умисне, з метою одержання будь-якої неправомірної вигоди для самої себе чи іншої фізичної або юридичної особи використання службовою особою влади чи службового становища всупереч інтересам служби, якщо воно завдало істотної шкоди охоронюваним законом правам, свободам та інтересам окремих громадян або державним чи громадським інтересам, або інтересам юридичних осіб.

використання влади та службового становища всупереч інтересам служби (в об'єктивній стороні складу);

мета одержання неправомірної вигоди (у суб'єктивній стороні складу).

Під неправомірною вигодою слід розуміти грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, будь-які інші вигоди нематеріального чи негрошового характеру, які пропонують, обіцяють, надають або одержують без законних на те підстав.

Адміністративна відповідальність в умовах конфлікту інтересів:

Порушення окремих вимог щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів (ст. 172-7 КУпАП):

за неповідомлення особою у встановлених законом випадках та порядку про наявність у неї реального конфлікту інтересів, – штраф від 1700 до 3400 гривень (ч. 1 ст. 172-7 КУпАП);

вчинення дій чи прийняття рішень в умовах реального конфлікту інтересів, – штраф від 3400 до 6800 гривень (ч. 2 ст. 172-7 КУпАП);

будь-яка із вищевказаних дій, вчинена особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за такі ж порушення, – штраф від 6800 до 13600 гривень з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю строком на один рік (ч. 3 ст. 172-7 КУпАП).

Згідно з пунктом 7 частини першої статті 5 Закону України "Про статус депутатів місцевих рад" повноваження депутата місцевої ради припиняються достроково, у разі набрання законної сили обвинувальним вироком суду, за яким його засуджено до позбавлення волі, або набрання законної сили рішенням суду, яким його притягнуто до відповідальності за вчинення корупційного правопорушення або правопорушення, пов'язаного з корупцією, та застосовано покарання або накладено стягнення у виді позбавлення права займати посади або займатися діяльністю, що пов'язані з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування.